

УДК 796.035:316.614.5:37.015.311-053.2

**Вікторія Коваль,
Яна Кушнір**

Роль сім'ї у фізичному та психологічному розвитку дитини

*Херсонський державний університет (м. Херсон),
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)*

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз досліджень цієї проблеми. Життєве середовище має широкий спектр параметрів, що впливають на фізичний та психологічний розвиток дитини. Найважливішу роль найближчого соціального оточення в гармонійному розвитку підростаючого покоління відіграє родина (сім'я).

Деякі автори (В. Н. Дружинін, Е. Г. Ейдемільер) вважають, що сім'я, або родина, – соціальна група, яка складається з людей, які зазвичай перебувають у шлюбі, їхніх дітей (власних чи прийомних) та інших осіб, поєднаних родинними зв'язками з подружжям, кровних родичів, і здійснює свою життєдіяльність на основі спільного економічного, побутового, морально-психологічного укладу, взаємної відповідальності, виховання дітей.

У сім'ї, закладається основа особистості, її світорозуміння. Так швейцарський педагог І. Г. Песталоцці один із перших довів, що основи розвитку дитини потрібно закладати саме в родині [4].

На думку П. Ф. Лесгафта, найважливіша роль у фізичному розвитку дитини належить родині. Сімейне виховання й сімейні відносини вирішально впливають на хід і динаміку цього розвитку. У ранні періоди закладаються основи фізичного здоров'я дитини, складається тип дитячої особистості, змінити який у наступні періоди буває дуже важко. Тому вчений надавав великого значення виховним вимогам, яких потрібно дотримуватися в сім'ї та школі: забезпечення необхідних гігієнічних норм – без цього не може бути правильного духовного розвитку дитини; неприпустимість сваволі в діях дорослих; єдність слова та діла у відносинах із дитиною; повага дитини від самого початку життя [3].

Батьки здійснюють надзвичайно важливий вплив і є джерелом формування здорового способу життя своєї дитини. Один із важливих напрямів здорового способу життя – сімейне виховання, адже кожен із батьків бажає, щоб дитина виростила фізично та психічно здоровою. Багато в чому розвиток дитини залежить і від стилю життя сім'ї; характеру взаємин між подружжям; участі обох батьків у вихованні; ставлення самих батьків до вживання алкоголю, паління, застосування наркотичних засобів. Отже, здоровий спосіб життя обумовлює здоровий розвиток дитини [4].

Завдання дослідження – розкрити інтерес та ставлення батьків до фізичного й психологічного розвитку своєї дитини.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Для того, щоб визначити роль сім'ї у фізичному та психологічному розвитку дитини, розроблено й проведено анкетування (табл. 1). Анкета мала дев'ять запитань і варіанти відповідей. На деякі питання потрібно було дати до три та більше відповідей (пит. 1; 5). У дослідженні брали участь 150 сімей із міста Херсона. Вік дітей – від восьми до 11 років, із них 79 – дівчатка та 71 – хлопчики. Терміни проведення анкетування – три місяці. Дослідження проводили, щоб виявити батьківський інтерес і їхнє ставлення до фізичного та психологічного розвитку своєї дитини.

Гармонійний розвиток дитини

Запитання та варіанти відповідей	Відповіді батьків, %
1. Якому заняттю Ваша дитина надає перевагу у вільний час?	
а) займається спортом;	6,82
б) читає літературу;	18,78
в) дивиться телевізор;	25,85
г) допомагає по господарству;	21,21
ґ) займається особистими справами;	25,12
д) пасивно відпочиває;	2,19
е) ніякому.	–
2. Як Ви оцінюєте здоров'я Вашої дитини сьогодні, порівняно з тим, що було рік тому?	
а) набагато краще;	0,66
б) краще;	22
в) так само;	70
г) гірше;	7,33
ґ) набагато гірше.	–
3. Як часто Ваша дитина робить ранкову гімнастику?	
а) регулярно;	4,66
б) час від часу;	36,66
в) ніколи.	58,66
4. Чи займається дитина фізичними вправами, крім ранкової гімнастики?	
а) так;	51,33
б) ні.	48,66
5. Здоровий спосіб життя для Вас – це ...	
а) відмова від шкідливих звичок;	27,41
б) заняття спортом;	15,89
в) нагляд за станом здоров'я;	15,66
г) правильне харчування;	11,75
ґ) гігієна тіла;	5,99
д) дотримання режиму дня;	8,29
е) загартування;	14,51
є) інше (вказати).	0,46
6. Чи займається Ваша дитина в гуртках?	
а) так;	48
б) ні.	52
7. Чи впливає фізичний стан дитини на її емоційний стан?	
а) так;	72,66
б) ні.	27,33
8. Як часто на добу Ваша дитина буває на свіжому повітрі?	
а) часто;	62
б) інколи;	38
в) ніколи.	–
9. Чи займається Ваша дитина лікувальною фізичною культурою із кваліфікованою людиною?	
а) так;	24
б) ні.	76

Аналізуючи отримані дані, ми можемо інтерпретувати їх таким чином. Тільки 2,19 % дітей, як зазначили деякі батьки, пасивно відпочивають; 6,82 % – це діти, які займаються різними видами спорту; 18,78 % – у вільний від навчання час читають літературу, ще 21,21 % – допомагають батькам по господарству. На жаль, більшість респондентів (25,85 %) дивляться телевізор та 25,12 % – займаються особистими справами.

Батьки безпосередньо повинні слідкувати за розвитком і станом здоров'я своєї дитини. 0,66 % батьків стверджують, що здоров'я їхньої дитини стало набагато кращим, порівняно з минулим роком; у 22 % дітей стан здоров'я покращився; 70 % – позитивних або негативних проявів не відбувається. На превеликий жаль, 7,33 % батьків відзначили погіршення в стані здоров'я своєї дитини.

Кожна людина, незважаючи на свій вік, повинна щоранку виконувати ранкову гімнастику. За даними анкетування, тільки 4,66 % дітей дотримуються цих правил; 36,66 % – виконують ранкові вправи час від часу; більшість дітей узагалі не робить ранкової гімнастики (58,66). Але 51,33 % батьків стверджують, що їхні діти займаються іншими фізичними вправами, крім ракової гімнастики; 48,66 % дали негативну відповідь на запитання. У 72,66 % дітей емоційний стан залежить саме від фізичного.

Звичайно, ми не могли пропустити питання про здоровий спосіб життя. Отож слід відзначити, що більшість батьків (27,41 %) визначають для себе здоровий спосіб життя як відмову від шкідливих звичок (алкоголь, куріння, наркотичні речовини, переїдання), 15,66 % уважають, що це є нагляд за станом здоров'я, 15,89 % – заняття спортом, 14,51 % – загартування, 11,75 % – правильне харчування, менша кількість здоровий спосіб життя відносить до гігієни тіла, дотримання режиму дня тощо.

48 % дітей відвідують різноманітні гуртки, секції, колективи. І, на жаль, певна їх кількість із різними хворобами займаються в спеціальних установах для покращення свого здоров'я – 24 %, а 76 % хворих із невідомих причин не займається з кваліфікованою людиною.

На запитання: «Як часто на добу ваша дитина буває на свіжому повітрі?» – 62 % батьків відповіли: «Часто».

Висновки й перспективи подальших досліджень. Батьки дітей дуже часто вдаються до надмірної опіки, що гальмує розвиток дитячої активності, самостійності, впевненості в собі. Дитина, яка відстає в розвитку та в стані здоров'я, потребує більше уваги, фізичних затрат, ніж здорова.

У сучасному світі в людей усе менше часу залишається для спілкування один з одним, а спілкування з дітьми іноді зводиться лише до задоволення елементарних потреб. Зараз більшість сучасних сімей не може достатньою мірою забезпечити потреби дітей у спілкуванні в родині та в суспільстві. Така сім'я все більше перетворюється на спільноту. Щоб уникнути подальшого погіршення здоров'я дитячого населення, потрібно виконувати хоча б найбільш прості правила й вправи для покращення фізичного та психологічного розвитку майбутнього покоління.

Джерела та література

1. Дружинин В. Н. Психологические типы семьи в европейской культуре / В. Н. Дружинин. – М. : [б. и.], 1995. – 158 с.
2. Ейдемиллер Е. Г. Семейный диагноз и семейная психотерапия : лечебное пособие для психологов / Е. Г. Ейдемиллер, И. В. Добряков, И. М. Николская. – СПб. : Речь, 2003. – 336 с.
3. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М. : Радуга, 1982. – 399 с.
4. Мастюкова Е. М. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии / Е. М. Мастюкова, А. Г. Московкина. – М. : Владос, 2003. – 408 с.
5. Мухин С. Техники семейной терапии / С. Мухин, Ч. Фишман. – М. : Независимая фирма «Класс» 1998. – 304 с.

Анотації

У статті йдеться про основні напрями роботи батьків та їхню відповідальність за фізичний і психологічний розвиток дитини в повсякденному житті. Завдання дослідження – розкриття інтересу й ставлення батьків до фізичного та психологічного розвитку своєї дитини. За даними проведеного анкетування визначено у відсотках ставлення 150 респондентів до їхньої ролі у фізичному та психологічному розвитку дитини. Для запобігання погіршенню здоров'я дитячого населення потрібно дотримуватися хоча б найбільш простих правил та виконувати вправи для покращення фізичного й психологічного розвитку майбутнього покоління.

Ключові слова: сім'я, батьки, дитина, відносини.

Викторія Коваль, Яна Кушнір. Роль семьи в физическом и психологическом развитии ребенка. В статье говорится об основных направлениях работы родителей и их ответственности за физическое и психологическое развитие ребенка. Задача исследования – раскрытие интереса и отношения родителей к физическому и психологическому развитию своего ребенка. По данным проведенного анкетирования определено отношение 150 респондентов к их роли в физическом и психологическом развитии ребенка. Во избежание ухудшения здоровья детского населения необходимо придерживаться хотя бы самых простых правил и выполнять упражнения для улучшения физического и психологического развития будущего поколения.

Ключевые слова: семья, родители, ребенок, отношения.

Viktoria Koval, Yana Kushnir. The Role of the Family in Physical and Psychological Development of a Child. The article reveals the question of the main courses of parents' work and their responsibility for physical and psychological development of a child. The task of the research is to reveal the interest and attitude of parents to physical and psychological development of their child. According to the data of the conducted survey we have defined the attitude of 150 respondents to the role of physical and psychological development of a child. In order to avoid the

further worsening of health of child's population, it is necessary to follow at least the easiest rules and do exercises for improvement of physical and psychological development of the future generation.

Key words: *family, parents, child, relationship.*